

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Проректор з наукової роботи
доктор фіз.-мат. наук, проф. Г.М.Торбін

« _____ » _____ 2022 р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ
З ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ PhD)
В ГАЛУЗІ 01 “ОСВІТА”,
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ**

Київ – 2022

Програма вступного іспиту до аспірантури для здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти наукового ступеня доктора філософії (PhD): Галузь знань: 01 Освіта /Педагогіка; Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки /Матвієнко О.В. , Цветкова Г.Г., Вайнола Р.Х., Шулигіна Р.А., Франчук В. М.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. 33 с.

Рецензенти:

Марусинец М.М., доктор педагогічних наук, професор

Ступак О.Ю., доктор педагогічних наук, доцент

Програму для складання вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні наук розроблено відповідно Галузевих стандартів вищої освіти України (освітньо-професійна програма підготовки магістра), відповідно до паспорту наукової спеціальності та відповідно до програми підготовки фахівців з вищою освітою (докторів філософії) в галузі педагогіки за освітньо-науковою програмою на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Зміст

Пояснювальна записка	4
ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ:	6
1. Перелік загальних питань для складання вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.....	6
1.1. Перелік питань за науковими інтересами вступника (загальна педагогіка та історія педагогіки).....	8
1.2. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика професійної освіти)	9
1.3. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика виховання).....	10
1.4. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія навчання).....	11
1.5. Перелік питань за науковими інтересами вступника (дошкільна освіта).....	12
1.6. Перелік питань за науковими інтересами вступника (інформаційно- комунікаційні технології в освіті)	13
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ .	16
2.1. Критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань вступного іспиту	17
2.2. Критерії оцінювання результатів за спеціалізацією	18
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25

Пояснювальна записка

Програма для складання вступного іспиту зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» розроблена відповідно Галузевих стандартів вищої освіти України (освітньо-професійна програма підготовки магістра), відповідно до паспорту наукової спеціальності та відповідно до програми підготовки фахівців з вищою освітою (докторів філософії) в галузі педагогіки за освітньо-науковою програмою на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, який відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Програма побудована на основі міждисциплінарного підходу та містить питання зі стратегічних напрямів модернізації сучасної системи освіти в Україні, її нормативно-правового забезпечення, євроінтеграційних аспектів освіти, сучасних інноваційних освітніх технологій, методології наукового дослідження й тенденцій розвитку сучасної педагогічної науки.

Головним завданням програми вступного іспиту зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» є з'ясування на рівні світоглядної позиції ступеня осмислення і усвідомлення науковцями-початківцями генези розвитку педагогічної науки та педагогічної практики, сутності і значення педагогіки, засад національної освіти; комплексна перевірка якості професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, стану їх готовності до дослідницької діяльності в галузі педагогіки.

Метою вступного іспиту для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки є систематизація теоретичних і прикладних знань науковців-початківців щодо розуміння сучасних євроінтеграційних процесів модернізації освіти, сприяння розвитку їх дослідницько-аналітичних якостей, загальних, галузевих (загальних) та галузевих (спеціальних) компетентностей як науковців. Вступне випробування для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки має на меті визначити рівень їхньої готовності до навчання, оволодіння науковими та дослідницькими компетентностями.

Головною вимогою вступного іспиту до рівня теоретичної підготовки вступників є ґрунтовне знання ними провідних концептуальних теорій навчання та виховання, усвідомлення ролі і значення психолого-педагогічних наук в їх майбутній професійній і науковій діяльності.

Окремими складовими елементами програми, які мають допомогти майбутньому науковцю в процесі підготовки до вступного випробування, є загальнотеоретичні питання та питання за науковими інтересами вступника, а саме: теорія та історія педагогіки, теорія та методика професійної освіти, теорія та методика виховання, теорія навчання, дошкільна освіта, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Змістове поле програми представлено такими найбільш суттєвими науковими аспектами: генеза розвитку педагогічної науки; науковий апарат педагогіки; процес інтеграції та диференціації наук про освіту; логіка, етапи та методи наукового дослідження; стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи вищої освіти; нормативно-правова база освіти в Україні; сучасні концепції освіти; інформаційно-комунікаційні технології в освіті; основи менеджменту освіти; аналіз сучасних тенденцій розвитку освіти в Україні; алгоритм наукового дослідження; діагностичний інструментарій та методичний супровід власного дослідження; основи сучасної дидактики; гносеологія наукового пізнання.

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення знань, вмінь, компетентностей, якими повинен володіти магістр-вступник за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки».

На вступному іспиті абітурієнти повинні **знати**: ключові поняття педагогічної науки; історію виникнення, становлення педагогіки як науки, стан її сучасного розвитку та актуальні проблеми; суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні чинники, що впливають на її формування і розвиток; сутність дидактики як галузі педагогіки, що досліджує проблеми навчання; своєрідність навчання як виду пізнавальної діяльності, його суттєві особливості, закономірності та специфіку організації в різних типах освітніх закладів; принципи, форми, методи, засоби процесу навчання; чинники, що визначають сучасні цілі та зміст процесів виховання, навчання та освіти молодого покоління; особливості національної системи виховання, напрями її реалізації педагогічній практиці та специфіку процесів освіти й виховання як педагогічного явища, їх закономірності, особливості організації в різних типах освітніх закладів; принципи, форми, методи, засоби ефективного виховання молодого покоління; способи підвищення ефективності управління педагогічними системами; зміст основних державних документів, що стосуються системи освіти в Україні взагалі; розуміти соціальну роль освіти у вирішенні глобальних проблем людства; механізми використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань освіти й виховання; напрями і засоби професійного самовдосконалення педагога; особливості розвитку педагогічних концепцій, підходів, поглядів в їхньому історико-педагогічному аспекті. Крім того абітурієнт має продемонструвати високий рівень обізнаності в наукових проблемах обранної спеціалізації.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ:

1. Перелік загальних питань для складання вступного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

1. Розкрити аксіологічні пріоритети сучасної освіти.
2. Охарактеризувати вікові етапи в розвитку особистості. Акселерація та ретардація.
3. Галузеві стандарти вищої освіти: структура та особливості.
4. Охарактеризувати дистанційне навчання: переваги й недоліки.
5. Діагностичне обстеження в системі моніторингу якості навчальних досягнень. Аналіз кількох діагностичних методик.
6. Ієрархія провідних підходів в освітніх, педагогічних науках та їхня характеристика.
7. Інклюзивна освіта. Особливості організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Ключові компетентності, сутнісні ознаки компетентності.
9. Компетенція та компетентність як провідні поняття компетентнісного підходу.
10. Концепція «Нова українська школа» – стратегія реформування освіти в Україні.
11. Розкрити логіку та етапи наукового дослідження.
12. Менеджмент освіти: сутність, функції, принципи та моделі.
13. Методи навчання: поняття, структура, функції. Класифікації методів навчання.
14. Методи педагогічного дослідження. Їх класифікація.
15. Методологія педагогіки. Сутність й етапи педагогічного дослідження.
16. Моніторинг якості освіти: поняття, сутність, структура. Види моніторингу.
17. Навчання на дослідницькій основі. Методи залучення студентів до науково-дослідної роботи.
18. Охарактеризувати напрями інформатизації освіти. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання.
19. Парадигмальний статус категорій "людина", "індивід", "особистість".
20. Педагогічна компетентність та її складові: гуманістична спрямованість особистості вчителя, педагогічна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка, педагогічна культура.
21. Педагогічний контекст проблеми віку. Вікова періодизація розвитку особистості. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, вікові новоутворення особистості.
22. Полікультурна освіта в Україні: сутність, принципи й тенденції.
23. Охарактеризувати поняття академічної мобільності та конкурентоспроможності фахівців.
24. Розкрити поняття змісту освіти. Державні стандарти освіти та навчальні плани сучасної школи.

25. Охарактеризувати основні теорії розвитку особистості. Соціалізація особистості.
26. Поняття про педагогічний процес, його рушійні сили, учасники та взаємодія між ними. Цілі і структура педагогічного процесу.
27. Охарактеризувати принципи, методи й напрями сучасного виховання.
28. Розкрити провідні педагогічні категорії та поняття.
29. Охарактеризувати провідні ідеї і основні напрями реформування освіти.
30. Розвиток особистості: закономірності, рушійні сили, чинники. «Зони розвитку особистості» (за концепцією Л. Виготського).
31. Розвиток суб'єктності особистості в процесі соціалізації і виховання.
32. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.
33. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи вищої освіти у контексті положень Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.).
34. Охарактеризувати стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи освіти у контексті положень Закону України «Про освіту» (2017р.).
35. Охарактеризувати стратегію освітньої політики в Україні у контексті її входження у Європейський освітній простір.
36. Визначити сутність базових принципів сучасної освіти.
37. Визначити сутність гносеології та методології наукового пізнання.
38. Визначити сутність деонтології як складової етико-педагогічного знання.
39. Проблема академічної прозорості та доброчесності сучасної освіти.
40. Визначити сутність інтерактивних методів та технологій сучасної освіти.
41. Визначити сутність комунікативної культури педагога як основи сучасної освітньої діяльності. Проаналізувати сутність стратегії партнерства в освіті.
42. Визначити сутність концепції «Освіта протягом життя»: світовий досвід і українська практика.
43. Сучасне тлумачення феномену якості освіти у законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) та Рекомендаціях Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості.
44. Сучасний вчитель – вимоги до нього й завдання діяльності. Творчість та педагогічна майстерність вчителя.
45. Охарактеризувати тенденції та особливості сучасного виховання. Сутність педагогіки дозвілля.
46. Охарактеризувати форми організації навчання та їх трансформація у сучасній системі освіти.
47. Охарактеризувати функції Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (Україна).
48. Охарактеризувати компоненти інформаційно-освітнього середовища ЗВО.
49. Охарактеризувати нормативно-правову базу розвитку освіти в Україні.
50. Характеристика провідних понять Закону України «Про освіту»: академічна свобода, індивідуальна академічна траєкторія, компетентність.

1.1. Перелік питань за науковими інтересами вступника (загальна педагогіка та історія педагогіки)

1. Відродження національної школи, освіти і виховання в часи незалежності (починаючи з 1991 року).
2. Розкрити детермінанти розвитку особистості: генетичні передумови, природні та соціокультурні чинники.
3. Ідеї національної освіти і виховання в Україні другої половини ХІХ століття (М. Драгоманов, М. Грушевський).
4. Розкрити сутність козацької педагогіки.
5. Охарактеризувати місце педагогіки в системі сучасного людинознавства, її зв'язок з філософією, соціологією, культурологією, природничими, психологічними та іншими науками.
6. Національна школа і педагогіка в Українській Народній Республіці. Педагогічна діяльність І. Огієнка, С. Русової, Г. Ващенко.
7. Розкрити основні етапи, закономірності та принципи педагогічного процесу.
8. Розкрити основні педагогічні поняття та зв'язок педагогіки з іншими науками.
9. Охарактеризувати особливості шкільної системи другої половини ХVІІІ століття на Лівобережній, Правобережній Україні та Закарпатті.
10. Охарактеризувати педагогічну діяльність українського педагога В. О. Сухомлинського.
11. Охарактеризувати педагогічну систему К. Д. Ушинського.
12. Охарактеризувати педагогічну систему Я.-А. Коменського.
13. Охарактеризувати педагогічні ідеї Г. Сковороди.
14. Охарактеризувати педагогічні погляди Дж. Дьюї та їх вплив на українську школу.
15. Охарактеризувати педагогічні погляди Ф. Дістервега та Й. Гербарта.
16. Охарактеризувати вклад Острозької академії в українську педагогічну культуру в управлінні освітою розвинених країн.
17. Рух «нового виховання» в Західній Європі кінця ХІХ – початку ХХ століття (практичний аспект).
18. Розкрити систему «вільного виховання» Ж.-Ж. Руссо.
19. Соціокультурна обумовленість історії освіти і педагогічної думки.
20. Співвідношення індивідуального і соціального в розвитку людини.
21. Стан освіти та громадсько-педагогічні рухи в Україні в другій половині ХІХ століття.
22. Характеристика системи освіти на початку ХХ століття. Діяльність «Просвіт». Освітньо-педагогічні ідеї І. Франка, Л. Українки, Т. Лубенця.
23. Школа і педагогіка в 70–90-і роки ХХ століття. Педагогічне новаторство.
24. Школа й педагогіка Київської Русі. Перші педагогічні пам'ятки.
25. Школа й педагогічна думка в Україні в першій половині ХІХ століття (О. Духнович, Т. Шевченко, П. Куліш, М. Костомаров).

1.2. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика професійної освіти)

1. Охарактеризувати аксіологічні засади розвитку професійно-педагогічної освіти.
2. Андрагогіка як наука про освіту дорослих.
3. Важливість навчання впродовж життя для підтримки професійної кар'єри та особистісного зростання.
4. Вплив сучасних ІК-технологій на зміну освітньої парадигми.
5. Дистанційна освіта. Дуальна освіта. Освіта дорослих.
6. Охарактеризувати етапи та тенденції трансформації системи вищої освіти України в контексті Болонського процесу.
7. Назвати та охарактеризувати актуальні проблеми інтеграція навчальної і наукової діяльності в ЗВО.
8. Розкрити мотивацію розвитку та ідеологічні основи інтернаціоналізації освіти в сучасному світі.
9. Охарактеризувати неперервну освіту як філософську та педагогічну категорію.
10. Назвати та охарактеризувати основні принципи розвитку вищої освіти в умовах глобалізованого полікультурного світу.
11. Розкрити предмет, завдання, мету, зміст та функції педагогіки вищої школи.
12. Післядипломна освіта. Самоосвіта.
13. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), етапи його впровадження у практику й організаційно-педагогічні засади ступеневої освіти в Україні.
14. Визначити пріоритетні напрями реформування професійно-педагогічної освіти в Україні.
15. Професійна кваліфікація, рівні Національної рамки кваліфікацій.
16. Розкрити професіоналізм педагога як акмеологічний синтез «тріади» його компонентів.
17. Професіоналізм, його сутність. Умови розвитку професіоналізму в процесі навчання та професійної діяльності.
18. Визначити світові тенденції в організації неперервної освіти.
19. Розкрити стратегію реформування освіти в Україні.
20. Студент як суб'єкт освітньо-виховного процесу.
21. Глобалізація як визначна тенденція розвитку освіти XXI ст.
22. Сучасний стан, зміст і технології забезпечення якості освіти в Україні.
23. Тенденції розвитку професійної освіти в Україні: компетентнісна орієнтація, міждисциплінарний характер, неперервність.
24. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладах освіти.
25. Розкрити фундаментальні принципи розвитку сучасної професійно-педагогічної освіти.

1.3. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія та методика виховання)

1. Розкрити предмет, завдання, мету і зміст соціально-виховної роботи на сучасному етапі
2. Визначити основні наукові підходи до понять: особистісно-орієнтоване виховання, соціально обумовлене виховання, цілеспрямоване виховання, самовиховання.
3. Охарактеризувати зміст, структуру та основні положення Концепції національного виховання в Україні.
4. Представити класифікацію закладів позашкільної освіти та визначити особливості соціально-виховної роботи в цих закладах.
5. Охарактеризувати мету виховання в педагогічному, загальнолюдському, національному аспектах. Визначити завдання національного виховання.
6. Визначити напрями соціально-виховної роботи з дітьми та молоддю, позбавленими батьківського піклування.
7. Розкрити сутність соціально-виховної роботи з вихованцями різних категорій (за вибором здобувача).
8. Визначити сутність взаємовпливу та взаємообумовленості національного і загальнолюдського у моральному вихованні особистості.
9. Охарактеризувати проблему формування дитячого колективу. Визначити ознаки колективу, охарактеризувати етапи його розвитку.
10. Охарактеризувати сутність громадянського виховання дітей у сучасних умовах: теорія і практика.
11. Назвати та охарактеризувати форми взаємодії закладу загальної середньої освіти з батьками учнів у вирішенні завдань виховання.
12. Розкрити сутність козацької педагогіки та визначити принципи виховання козака-лицаря.
13. Визначити зміст та форми організації виховної роботи з неповнолітніми, що перебувають у конфлікті з законом.
14. Розкрити зміст екологічного виховання у закладах освіти різного типу. Назвати основні форми виховної роботи за цим напрямом.
15. Визначити сутність самовиховання і перевиховання особистості.
16. Охарактеризувати народну педагогіку як дієвий механізм морального виховання підростаючого покоління.
17. Розкрити шляхи та засоби формування системи морально-духовних цінностей здобувачів освіти.
18. Охарактеризувати зміст та напрями виховної роботи в закладах оздоровлення та відпочинку.
19. Охарактеризувати духовно – моральні традиції українців як доцільний засіб патріотичного виховання дітей та молоді.
20. Визначити та охарактеризувати вплив народних традицій на процес художньо-естетичного виховання дітей та молоді.
21. Охарактеризувати методи статевого виховання старших підлітків. Визначити форми виховної роботи за цим напрямом.
22. Охарактеризувати індивідуальні, групові та масові форми виховної роботи. Визначити особливості їх використання в практиці соціально-виховної роботи з різними групами дітей та молоді.

23. Визначити сутність, зміст, форми та методи виховної роботи з обдарованими дітьми та молоддю.
24. Охарактеризувати зміст та визначити особливості організації виховної роботи дитячих та молодіжних громадських організацій України.
25. Охарактеризувати гру як форму педагогічної взаємодії і засіб розвитку творчої особистості дитини чи молодої людини. Навести приклади застосування гри та ігрових технік як засобу виховної роботи.

1.4. Перелік питань за науковими інтересами вступника (теорія навчання)

1. Визначити сутність і завдання дидактики.
2. Розкрити предмет і категорії дидактики.
3. Охарактеризувати дидактичні системи.
4. Охарактеризувати типи і види навчання.
5. Охарактеризувати види навчально-пізнавальна діяльність.
6. Розиток мотивації до навчально-пізнавальної діяльності.
7. Процес навчання: сутність, складники, компоненти, методологічні засади, функції.
8. Наукові основи змісту освіти та їх удосконалення.
9. Охарактеризувати документи, що визначають зміст освіти (навчальні плани, програми, підручники, навчальні посібники).
10. Розкрити поняття: знання, уміння, навички, здібності.
11. Структура процесу навчання і відображення у ній характеру навчально-пізнавальної діяльності учнів. Визначення цільового компоненту навчання.
12. Формування потреб в оволодінні знаннями та мотивів учіння. Поняття про рушійні сили процесу учіння.
13. Закономірності навчання: сутність, структура.
14. Структура та характеристика основних принципів навчання.
15. Сутність методів, прийомів і засобів навчання.
16. Класифікація методів навчання.
17. Охарактеризувати методів навчання на основі зовнішніх форм їх прояву.
18. Охарактеризувати методів навчання на основі їх внутрішньої логічної сторони.
19. Характеристика методів навчання на основі внутрішнього логічного шляху засвоєння знань учнями.
20. Охарактеризувати критерії вибору методів та засобів навчання.
21. Охарактеризувати форми організації навчання.
22. Педагогічний менеджмент.
23. Заклади середньої освіти в системі неперервної освіти в Україні. Правові, організаційні та фінансові засади ЗСО у законах «Про освіту», «Про загальну середню освіту», концепції «Нова українська школа».
24. Охарактеризувати навчальні плани, програми, стандарти змісту загальної освіти в різних типах шкіл.

25. Охарактеризувати принципи управління освітою та школою. Планування та облік роботи школи.

1.5. Перелік питань за науковими інтересами вступника (дошкільна освіта)

1. Визначити ідеї, принципи реалізації основних положень Базового компоненту дошкільної освіти.
2. Розкрити філософію розвитку особистості у період дитинства: основні вікові періоди за Д. Ельконіни; вікову періодизацію; критерії вікової періодизації психічного розвитку; новоутворення.
3. Визначити особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку: поняття про типологічні та індивідуально-психологічні особливості дітей.
4. Схарактеризувати предметно-практичну діяльність як провідну діяльність дітей раннього віку, її роль у появі новоутворень: «власна дія», «я», «я сам».
5. Розкрити теорію розвитку мислення; види мислення дошкільників: наочно-дійове, наочно-образне, понятійне.
6. Схарактеризувати особливості розвитку пізнавальної сфери у дітей дошкільного віку.
7. Окреслити педагогічну взаємодію закладів дошкільної освіти з родинами дітей як учасниками освітнього процесу.
8. Розкрити особливості формування педагогічної культури батьківства та схарактеризуйте форми педагогічного просвітництва батьків.
9. Обґрунтувати організацію освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти на засадах діяльнісного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого, інтегрованого, соціокультурного принципів.
10. Назвати та схарактеризувати провідні принципи реалізації виховних завдань в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.
11. Розкрити ефективність дизайну різноманітних моделей організації освітнього процесу із застосуванням сучасних технологій, що відповідають особливостям розвитку дітей дошкільного віку.
12. Назвати та схарактеризувати сучасні форми та методи, що забезпечують розвивально-виховний потенціал організації освітнього процесу закладу дошкільної освіти.
13. Розкрити відмінності освітніх моделей розвитку, виховання, та навчання дітей: традиційної та інтегрованої /модернізованої.
14. Визначити універсальність розвивального середовища як простору формування досвіду дитини у спілкуванні з дорослими та однолітками в усіх специфічно дитячих видах діяльності (предметно-практична, ігрова, мистецька, пізнавальна).
15. Дати характеристику різноманітним формам активності дітей в розвивальному середовищі закладу дошкільної освіти.
16. Проаналізувати сучасні підходи до проблеми наступності між дошкільною та початковою освітою в реалізації перспектив розвитку дитини.

17. Визначити сутність проблеми готовності дитини до школи на основі досліджень вітчизняних психологів (О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко та ін.).
18. Проаналізувати особливості дошкільної зрілості у дітей старшого дошкільного віку та визначте її показники якостей та процесів, що забезпечать успішність розвитку навчальних навичок на наступних етапах шкільного життя.
19. Схарактеризувати гру як провідну діяльність дітей дошкільного віку, яка формує унікальні якості: здатність до свободи вибору, автономність, соціальної єдності та самореалізації (Т. Піроженко).
20. Охарактеризувати проєктну діяльність та етапи її впровадження з учасниками освітнього процесу діти-батьки-педагоги.
21. Розкрити особливості комплексного й систематичного використання педагогами різноманітних засобів, форм і методів освітньої роботи здоров'язбережувальної спрямованості з дошкільниками.
22. Окреслити логіку проведення заняття пізнавальної спрямованості з пріоритетом математичних завдань (О. Брежнева).
23. Розкрити особливості технології Освіти сталого розвитку для дітей дошкільного віку (Н. Гавриш).
24. Назвати та схарактеризувати традиційні та інноваційні методи розвитку мовлення дошкільників: характер їх використання, позиції педагога і дітей у процесі їх застосування.
25. Визначити механізм інтегрованого впливу мистецької діяльності на формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку (О. Половіна).

1.6. Перелік питань за науковими інтересами вступника (інформаційно-комунікаційні технології в освіті)

I. Наукові основи використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті

1. Інформація. Інформаційне суспільство й інформаційна культура. Види інформаційних процесів.
2. Елементи математичної статистики в педагогічних дослідженнях.
3. Історія розвитку комп'ютерної техніки, покоління комп'ютерів та їх класифікація.
4. Внутрішні й зовнішні пристрої комп'ютера, їх характеристики.
5. Поняття про мови програмування. Мова програмування Паскаль та ін.
6. Операційна система: основні поняття та види.
7. Поняття про процедурне, об'єктно-орієнтоване та декларативне програмування.
8. Прикладне програмне забезпечення загального призначення.
9. Системи управління базами даних.
10. Форми подання даних та їх опис. Інтегровані програмні засоби.

11. Прикладні інструментальні пакети для розв'язування математичних задач на комп'ютері. Огляд систем комп'ютерної математики (Matematica, Derive, Maple V, MathCAD, Matlab).
12. Захист даних та управління інформаційною безпекою.
13. Способи збереження, ущільнення та архівування даних. Комп'ютерні віруси й засоби боротьби з ними.
14. Штучний інтелект. Основні напрями досліджень в галузі штучного інтелекту.
15. Експертна система: сутність та види.
16. Глобальні та локальні комп'ютерні мережі. Інтернет як технологія й інформаційний ресурс.
17. Інформаційні сервіси в мережі Інтернет. Технологія та сервіси Веб 2.0., 3.0.
18. Портали та їх класифікація. Освітні портали.
19. Поняття мультимедіа. Мультимедіа як засіб і технологія. Проекційні засоби та сенсорні дошки.
20. Засоби створення та проведення відеоконференцій. Відеоконференції в освіті.
21. Роль засобів інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні освітнього простору.

II. Методичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті

22. Дидактичні основи створення й використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Педагогічні та ергономічні вимоги до створення й використання електронних засобів навчального призначення, оцінювання їх якості.
23. Педагогіко-ергономічні умови ефективного й безпечного використання засобів обчислювальної техніки (ОТ). Вимоги до обладнання кабінету інформатики та комп'ютерно-комунікаційної техніки.
24. Перспективні напрями розробки й використання засобів ІКТ в освіті.
25. Автоматизація інформаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу й управління навчальним закладом. Основні напрями застосування ІКТ в системі управління освітою і наукою.
26. Автоматизовані системи організації і планування навчального-виховного процесу, електронного документообігу, управління навчальним закладом і системою освіти.
27. Автоматизовані системи інформаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу і підтримки наукових досліджень.
28. Теоретико-методологічні та методично-технологічні аспекти проектування, розробки і використання інформаційно-комунікаційних технологій ІКТ автоматизації процесів вимірювання та оцінювання рівня навчальних досягнень, моніторингу освітньої діяльності.
29. Мультимедійні технології навчання. Дидактичні принципи побудови та проектування аудіо-, відео- і електронних навчальних посібників. Шляхи

та методи використання прикладних програмних засобів загального та навчального призначення в навчальному процесі.

30. Організація педагогічного експерименту й опрацювання його результатів. Методи науково-педагогічних досліджень: теоретичний аналіз проблеми, педагогічний експеримент і його основні етапи. Методики проведення експериментальних педагогічних досліджень. Моделювання як метод пізнання. Приклади моделей.
31. Статистичні методи опрацювання експериментального матеріалу. Критерії і показники оцінювання ефективності результатів експериментального педагогічного дослідження. Використання ІКТ для проведення педагогічного експерименту й опрацювання його результатів.
32. Інноваційні педагогічні технології навчання. Метод навчальних проектів. Методи інтерактивного навчання.
33. Психолого-педагогічні особливості використання ІКТ в закладах освіти.
34. Особливості використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі на прикладі навчальної дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Прийом й оцінювання вступного іспиту проводиться відповідно до вимог чинного законодавства, нормативних документів Міністерства освіти і науки України.

Іспит відбувається відповідно до затвердженої програми іспиту за білетами у формі співбесіди. Для підготовки відповіді здобувач використовує екзаменаційні листи, які після іспиту зберігаються упродовж року в науковій частині.

Оцінювання відповідей здобувачів проводиться за існуючими сталими вимогами і нормами, а також з урахуванням:

- здатності мислити науково-педагогічними категоріями;
- об'єктивності «бачення» закономірностей і своєрідності розвитку світової, вітчизняної, регіональної освіти;
- сформованості науково-педагогічного стилю мислення особистості;
- вміння оцінювати плідні педагогічні ідеї, об'єктивність та неупередженість, розкріпаченість від ідеологічних напашарувань її суджень;
- схильності до наукової і педагогічної творчості.

Здобувач на іспиті повинен розкрити зміст основних питань білета, додаткових питань і при цьому продемонструвати:

- знання першоджерел та вміння їх аналізувати, використовувати їхні ідеї при аналізі педагогічних проблем;
- володіння змістом педагогічних принципів та категорій, вміння оперувати ними при викладанні теоретичного матеріалу;
- уміння демонструвати та аргументувати свою власну думку;
- здатність до проведення самостійних наукових досліджень в обраній галузі науки.

Вступне випробування для здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою спеціальності «Науки про освіту» галузі знань «Освіта» здійснюється за принципом накопичувальної системи. Сумарна оцінка вступного випробування складається з балів, накопичених за окремими критеріями оцінювання запропонованих загальних та галузевих питань фахового випробування та є підставою для рейтингу. Максимальна можлива оцінка, відповідно до перелічених критеріїв, складає 100 балів. Загальна система рейтингових балів змістових блоків вступного випробування представлена в табл. 1.

Розрахунок загального рейтингового балу

Змістові блоки фахового випробування	Оцінка у (балах)
Загальнотеоретичні питання	60
Питання за обраною спеціалізацією	40
Загальний рейтинговий бал	100

2.1. Критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань вступного іспиту

Максимальна оцінка за відповіді на загальнотеоретичні питання вступного іспиту складає 60 балів. Критерії оцінювання відповідей на загальнотеоретичні питання представлені у табл.2.

Загальні критерії оцінювання відповідей із загальнотеоретичних питань

№	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
1	Відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу з кожного екзаменаційного запитання, у тому числі ґрунтовні знання першоджерел. Ця оцінка передбачає також вільну орієнтацію здобувача у сучасній освітній проблематиці, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем освіти. Відповіді на всі питання білета, додаткові запитання характеризуються повнотою,	46-60 (відмінно)
2	Здобувач продемонстрував належний рівень володіння знаннями з кожного екзаменаційного запитання, але відповіді на питання не є повними, вичерпними та аргументованими.	31-45 (добре)
3	Здобувач виявив поверхові, фрагментарні знання, недостатнє володіння понятійним апаратом, відсутність цілісності знань, частково знає основні літературні джерела	16-30 (задовільно)
4	Відповідь здобувача свідчить про низький рівень володіння обсягом і змістом понятійного апарату, фрагментарність знань із теорії освіти. Вступник допускає суттєві помилки в характеристиці освітніх явищ, фактів.	1-15 (незадовільно)

2.2. Критерії оцінювання результатів за спеціалізацією

Максимальна оцінка за відповіді на запитання співбесіди зі спеціалізації складає 40 балів. Критерії оцінювання відповідей на запитання співбесіди зі спеціалізації в табл. 3.

Таблиця 3

	Критерії оцінювання	Оцінка (у балах)
	Вступник вільно орієнтується, усвідомлює сучасні освітні проблеми за спеціалізацією, репрезентує та позиціонує власну думку.	28-40 (відмінно)
	Вступник орієнтується в сучасних питаннях освіти за спеціалізацією, проте власної позиції щодо цього не має.	14-27 (добре)
	Вступник поверхово розуміється в сучасних проблемах освіти за спеціалізацією, не висловлює власну думку.	1-13 (задовільно)

Результати змістових блоків фахового випробування переводяться за шкалою від 1 до 5 балів та оприлюднюються на інформаційному стенді відбіркової комісії з прийому на навчання до аспірантури і на офіційному сайті Університету.

Вимоги до наукового реферату

Вступник до аспірантури готує реферат з обраної наукової спеціальності. Реферат для вступу до аспірантури – самостійна наукова робота, яка містить систематизовану інформацію за обраною темою, отриману на основі здійсненого інформаційного пошуку та власних узагальнень.

Мета реферату – довести, що вступник володіє знаннями та вміннями, необхідними на початковому етапі проведення дослідження, тому при написанні реферату йому необхідно продемонструвати вміння самостійного аналізу фундаментальних та прикладних наукових проблем; сформулювати та обґрунтувати вихідні наукові положення та ідеї, що будуть покладені в основу майбутнього дослідження.

Тема реферату обирається вступником самостійно (можна за погодженням із запланованим науковим керівником).

Реферат має бути поданий у зшитому вигляді разом з іншими документами, передбаченими правилами прийому до аспірантури.

Реферат повинен відповідати вимогам до наукових публікацій, які регламентуються державними стандартами. Загальні вимоги: логічна послідовність викладу матеріалу; переконливість аргументації; стислість і точність

формулювань, які виключають можливість неоднозначного тлумачення; обґрунтованість висновків та пропозицій щодо проведення подальших досліджень.

Реферат-огляд обсягом 24 сторінки комп'ютерного набору (без списку використаних джерел та додатків), написаний державною мовою з прикладами та резюме іноземною мовою.

Заголовки структурних елементів друкують великими літерами симетрично до тексту без розділових знаків наприкінці. Відстань між заголовком і текстом: 2–3 інтервали. Усі сторінки реферату нумеруються арабськими цифрами: загальна нумерація починається з титульного листа, порядковий номер на ньому не ставиться. Нумерація сторінок повинна бути наскрізною і проставлятися у правому верхньому куті сторінки без крапки.

У рефераті повинно бути відображено: **актуальність** досліджуваної проблеми, **розробленість проблеми** в сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі; **обґрунтування методів** дослідження; аналіз та узагальнення результатів.

Структура реферату: титульний аркуш; зміст; вступ; основний текст; висновки; список використаних джерел.

Титульний аркуш є першою сторінкою реферату, і містить: найменування вищого навчального закладу, спеціальність, за якою буде виконуватися майбутнє дослідження; назву роботи; прізвище, ім'я, по батькові вступника до аспірантури; м. Київ та рік.

Зміст реферату подають після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. До змісту включають структурні елементи в такому порядку: вступ; найменування всіх розділів, підрозділів і пунктів; висновки, додатки, список використаних джерел.

У вступі: обґрунтовуються вибір теми дослідження (на основі проведеного критичного аналізу наукових та інших джерел, аналізу та узагальнення педагогічного досвіду викладачів і наукового спостереження) та його актуальність; визначаються об'єкт і предмет дослідження;

1. формулюються мета і завдання дослідження;
2. конкретизуються обрані методи дослідження;
3. визначаються наукова новизна і практичне значення роботи;
4. за наявності подається інформація про апробацію результатів дослідження (публікації, виступи на конференціях);
5. описується структура реферату.

Основна частина реферату може складатися з розділів, підрозділів. Викладаючи суть роботи, особливу увагу приділяють елементам новизни, які мають місце у рефераті. Основний зміст реферату варто починати з *аналітичного огляду використаних джерел*, в якому вступник до аспірантури окреслює основні етапи розвитку наукової думки із досліджуваної ним проблеми. Критично висвітлюючи роботи попередників, варто назвати ті питання, що залишилися невирішеними і визначити своє місце у розв'язанні проблеми

Висновки – це чіткий виклад головних результатів дослідження. Ця частина містить висновки автора як стосовно суті проблеми, що розглядалась у рефераті,

так і стосовно тих питань, які будуть в подальшому досліджуватись у майбутньому дисертаційному дослідженні.

Список використаних джерел. Використані джерела рекомендується розміщувати в алфавітному порядку. У тексті посилання даються у квадратних дужках за номерами списку із зазначенням сторінок – наприклад, [24, с. 15]. Кількість використаних у рефераті джерел не регламентується, це залежить від теми та завдань реферату, але рекомендована кількість – не менше 15 – 20 джерел. Не слід включати до списку ті роботи, на які немає посилань у тексті реферату. Якщо автор робить посилання на будь-які запозичені факти або цитує праці інших авторів, то він обов’язково має зазначити їхнє джерело.

Бібліографічний опис виконується мовою оригіналу. Правила укладання списку джерел в рефераті (і в дисертаціях) визначаються державними стандартами.

Додатки не є обов’язковим елементом реферату. Проте додатки підвищують рівень довіри до результатів дослідження, свідчать про їх достовірність, і вони можуть наводитися за потреби. У додатках вміщують таблиці додаткових цифрових даних; інструкції та методики, ілюстрації допоміжного характеру; додатковий перелік джерел, на які не було посилань у роботі, але які можуть викликати інтерес.

Орієнтовна структура розділів і підрозділів реферату

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. НАЗВА

1.1. Назва

1.2. Назва

1.3. Назва

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. НАЗВА

2.1. Назва

2.2. Назва

2.3. Назва

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Оформлення реферату

Заголовки структурних частин друкуються симетрично до змісту великими літерами: ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ.

Заголовки підрозділів друкуються з абзацу маленькими літерами (крім першої літери), крапка не ставиться. Відстань між заголовком і текстом: 2-3 інтервали. Кожний розділ і підрозділ необхідно починати з нової сторінки.

Поля вгорі, внизу, зліва – 25 мм, справа – 10 мм. Абзац починається з 5-го знаку. Шрифт Times New Roman, 14 пунктів; інтервал між рядками – 1,5. Нумерація сторінок подається арабськими цифрами без крапки у правому верхньому куті. На титульному аркуші (перша сторінка) номер не ставиться.

Ілюстрації до реферату (малюнки, схеми, графіки, тощо) мають номер і назву. Нумерація подається арабськими цифрами, в межах кожного розділу, наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації та назва подаються під ілюстрацією. Пояснення до скорочень розміщуються також під ілюстрацією (наприклад: Умовні позначення до табл. 1.1).

Номер і назва таблиці друкуються над таблицею: номер справа, а назва жирним шрифтом – у центрі. Якщо таблицю перенесено на другу сторінку, то над другою частиною таблиці вказується: Продовження табл. 3.1. Назви граф у таблиці друкуються з великою літери. Назви підзаголовків – з малої, якщо вони продовжують речення назви графа, і з великої, якщо вони є самостійною назвою. Посилання у тексті роботи на таблицю або рисунок оформлюється таким чином: (див. табл. 3.1), (див. рис. 1.2), або: «Як це видно із табл. 3.1.»

Посилання на використану літературу та джерела у тексті оформлюються згідно з нумерацією списку використаної літератури, наприклад: О. Б. Бігич [1, с. 5], де перший знак – порядковий номер за списком, другий – номер цитованої сторінки.

Критерії оцінювання наукового реферату

Оцінювання наукової роботи, представленої у формі реферату, здійснюється за принципом повної/неповної відповідності вимогам до змісту, структури та форми, що висувуються до такої форми наукової роботи здобувача. За повне виконання вимог до форми, структури та змісту здобувач може набрати 70 балів (див. табл. 1). При оцінюванні наукового реферату враховується:

– самостійність у розробці проблеми (творчий характер, вміння аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих висновків/рекомендацій); якість оформлення роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);

– повнота письмової презентації (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура наукового мовлення).

Оцінювання реферату для вступу до аспірантури

№ з/п	Об'єкти оцінювання	Максимальна кількість балів	Оцінювання	Оцінка в балах
ЗМІСТ ВІДПОВІДІ	<ul style="list-style-type: none"> • належним чином обґрунтована актуальність досліджуваної теми; • змістовне та аргументоване висвітлення розглядуваної проблематики; • глибоке знання основ відповідної теоретичної парадигми, в межах якої здійснено розвідку; • наукова робота виконана на високому науково-теоретичному і методичному рівні; • висновки і рекомендації є переконливими; • вільне володіння матеріалом дослідження; • детальний аналіз релевантних проблематиці дослідження методичних/педагогічних ситуацій. 	50	виконання всіх вимог до змісту	50
			невиконання однієї вимоги до змісту	40
			невиконання двох вимоги до змісту	30
			невиконання трьох вимоги до змісту	20
			невиконання чотирьох вимоги до змісту	10
	невиконання п'яти вимоги до змісту	менше 5		
ФОРМА ВІДПОВІДІ	<ul style="list-style-type: none"> • володіння нормами наукового академічного викладу матеріалу; • дотримання необхідних міжфразових зв'язків; • доцільне вживання відповідних наукових термінів; 	20	<ul style="list-style-type: none"> • виконання всіх вимог до форми відповіді, наявність не більше трьох незначних помилок граматичного, 	20

	<ul style="list-style-type: none"> • чіткість і правильність оформлення всіх покликань у тексті наукової роботи та в списку використаних джерел; • обсяг вихідного тексту – 24-30 сторінок 		<p>лексичного, стилістичного характеру;</p> <ul style="list-style-type: none"> • невиконання однієї вимоги до форми, допускається до чотирьох помилок лексичного, граматичного та стилістичного характеру; • невиконання двох вимог до форми, допускається до шести незначних помилок лексичного, граматичного та стилістичного характеру; • невиконання трьох та більше вимог до форми, наявність більше шести помилок лексичного, граматичного та стилістичного характеру. 	<p>16</p> <p>12</p> <p>8</p>
		РАЗОМ 70		

Підсумковий бал за науковий реферат для вступу на навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні виставляється за Таблицею 2.

Таблиця переведення кількості балів за зміст і форму реферату у шкалу балів за виконання наукового реферату

Кількість балів за зміст і форму	Бал за виконання реферату (підсумковий бал)	Кількість балів за зміст і форму	Бал за виконання реферату (підсумковий бал)	Кількість балів за зміст і форму	Бал за виконання реферату (підсумковий бал)
0–31	не склав	45	150	59	178
32	124	46	152	60	180
33	126	47	154	61	182
34	128	48	156	62	184
35	130	49	158	63	186
36	132	50	160	64	188
37	134	51	162	65	190
38	136	52	164	66	192
39	138	53	166	67	194
40	140	54	168	68	196
41	142	55	170	69	198
42	144	56	172	70	200
43	146	57	174		
44	148	58	176		

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Адаменко О. Методологічні засади дослідження історії розвитку педагогічної науки. *Рідна школа*. №1-2 (січень – лютий). 2013. С. 8-14.
2. Андрущенко В. П. Педагогіка духовності: погляд за горизонти сучасного. Педагогіка духовності: поступ у третє тисячоліття: матеріали міжнародної наукової конференції. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. С. 3-6.
3. Андрущенко В.П. Організоване суспільство: Проблеми суспільної самоорганізації та інституалізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу: у 2 кн. Кн. 1: Від мрії до дії . К.: Знання України, 2018. – 659 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція (2021). Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>
5. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 255 с.
6. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник. Київ: Либідь, 2008. 848 с.
7. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей: монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с.
8. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2012. 256 с.
9. Биков В.Ю. Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: Зб. наук. праць. Випуск 29. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. С. 32-40.
10. Биков В.Ю. Категорії простір і середовище: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. Щоквартальний науково-практичний журнал. Харків: НТУ «ХП», 2013. № 3. С. 3-16.
11. Биков В.Ю. Комп'ютеризація освіти. Педагогічна газета. 2000. № 5(71).
12. Биков В.Ю. Курс інформатики (частина 2). Основи алгоритмізації та програмування. К.: Фенікс, 2002. 200 с.
13. Биков В.Ю. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №2. С. 3-6.
14. Биков В.Ю. Мобільний простір і мобільно орієнтоване середовище Інтернет-користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Інформаційні технології в освіті*: Збірник наук. Праць. Херсон: ХДУ, 2013. Вип. 17. С. 09-37.
15. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. К.: Атака, 2009. 684 с.

16. Биков В.Ю. Особливості переходу до активного використання комп'ютерних технологій. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2012. №1. С. 30-33.
17. Богініч О. Л., Бабачук Ю. М. Рухливі ігри та ігрові вправи з елементами спортивних ігор для дітей дошкільного віку. Тернопіль: «Мандрівець», 2014. 224 с.
18. Богініч О. Л., Левінець Н. В., Лохвицька Л. В., Сварковська Л. А. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: Навч.-метод. посіб. Київ: Генеза, 2013. 128 с.
19. Богуславський М. Структура сучасного історико-педагогічного знання. *Шлях освіти*. 1999. № 1. С. 37-40.
20. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови. Київ: Видавничий дім «Слово», 2013. 670 с.
21. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. 4-те вид., доопр. і доп. Харків: Вид-во «Ранок», 2013. 192 с.
22. Бойко А.М. Упровадження педагогічної інноватики в практику виховання: монографія.Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2011. 384 с.
23. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики. *Історіографічні дослідження в Україні: зб. наук. пр. НАН України, Ін-т історії України*. Київ, 2014. Вип. 25. С. 95–113.
24. Васькович Г. Шкільництво в Україні (1905–1920). Мюнхен: УВУ, 1969. 226 с.
25. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, вихователів і батьків. *Полтавський вісник*. Полтава, 1994. 191 с.
26. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посіб. для студ. вищих навч. закл. Дрогобич: Коло, 2003. 180 с.
27. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Суми: Університетська книга, 2019. 428 с.
28. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник Київ:ЦНЛ. 2018. 384 с.
29. Власова О.І., Марушкевич А. А. Основи психології та педагогіки: підручник. Київ: Знання, 2011. 333 с.
30. Вовк Л. П. Громадсько-педагогічне сподвижництво в Україні: (Етапи і особливості). Київ: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1997. 178 с.
31. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник. 4-е вид. Київ: Академвидав, 2012. 616 с.
32. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис: у 2-х ч. Київ: Оберіг, 1991.
33. Гавриш Н., Бандер С., Стаєнна О. Казкові стежиночки. Альбом демонстраційних картин-ілюстрацій і методичні рекомендації до них. Київ: Видавництво Генеза, 2017. 92 с
34. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.

35. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
36. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доповн. й виправл. Рівне: Волин. обереги, 2011. 519 с.
37. Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку в контексті інноваційної педагогічної діяльності: монографія. За наук. ред. Т. І. Поніманської, І. М. Дичківської. Рівне: Волинські обереги, 2012. 208 с.
38. Гупан Н. М. Українська історіографія історії педагогіки. Київ: А.П.Н., 2002. 224 с.
39. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Законодавство України (Відомості Верховної Ради (ВВР), Редакція від 29.05.1996, підстава – 576-96-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>
40. Державнанауково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. <http://www.library.edu-ua.net/id/485/>
41. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. Упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
42. Джаман Т. В. Історія педагогіки України. Київ: Новий світ-2000, 2020. 288 с.
43. Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017) [Електронний ресурс]: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару, 16 трав. 2018 р. ДНПБ України ім. О. Сухомлинського [та ін.] ; [редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Лапаєнко С. В., Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В.]. Київ, 2018. 66 с.
44. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-тє вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
45. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія [А. М. Богущ, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш, С. М. Курінна, І. П. Печенко]. Луганськ: Альма-матер, 2006. 368 с.
46. Довбня С. Секрети вдалого спостереження з дітьми: Вихователь-методист, № 6 червень, 2020. С. 12-15
47. Довбня С. О. Основи ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник (робочий зошит), Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 152 с.
48. Довбня С. О., Отченко Г. В. Формування еколого доцільної поведінки у дітей старшого дошкільного віку: експериментальне дослідження: монографія. «Освіта XXI століття: реалії, виклики, тенденції розвитку» за наук. ред. Г. Г. Цветкової. Nameln Germany: Inter GING, 2020; 172-195.
49. Докучаєва В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі. Луганськ: Альма-матер, 2005. 304 с.
50. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку : навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів [Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун. Дніпро: «ЛІРА».2014. 120 с.

51. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч. метод. посіб. [Г. В. Беленька, Т. С. Науменко, О. А. Половіна]. Київ: Генеза, 2013. 112 с.
52. Дошкільнятам про світ природи: діти п'ятого року життя [Г. Беленька, О. Половіна]. Київ: Генеза, 2016. 96 с.
53. Дроб'язко П. І. Українська національна школа: її витoki і сучасність. Київ: Академія, 1997. 184 с.
54. Дубасенюк О. А. Методи науково-педагогічного дослідження у загальній системі методологічного становлення молодих дослідників. Нові технології навчання: наук.метод. зб. Київ, 2016. Вип. 89. Ч. II. С. 21-26.
55. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
56. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
57. Євтух В. Б., Марушкевич А. А., Дем'яненко Н. М., Чепак В. В. Вступ до етнопедагогіки: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 88 с.
58. Євтух В. Б., Марушкевич А. А., Дем'яненко Н. М., Чепак В. В. Етнопедагогіка: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. Ч. 1. 149 с.
59. Жалдак М.І. Використання комп'ютера в навчальному процесі має бути педагогічно виваженим і доцільним. *Комп'ютер в школі та сім'ї*. 2011. № 3. С. 3-12.
60. Зайченко І. В. Теорія і методика професійного навчання. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 580 с.
61. Зайченко І. В. Історія педагогіки: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.: у 2-х кн. Кн.1: Історія зарубіжної педагогіки. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 622 с.
62. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє видання, перероблене та доповнене. Київ : Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.
63. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
64. Закон України «Про вищу освіту» (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
65. Закон України «Про вищу освіту». Законодавство України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004). Редакція від 12.05.2022, підстава – 2003-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
66. Закон України «Про дошкільну освіту». Законодавство України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 49, ст.259). Редакція від 02.04.2022, підстава – 2153-IX.URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
67. Закон України «Про дошкільну освіту». Редакція від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
68. Закон України «Про освіту» (2017р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

69. Закон України «Про освіту». Законодавство України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380). Редакція від 06.04.2022, підстава – 1986-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
70. Закон України «Про повну загальну середню освіту». Законодавство України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226). Редакція від 01.05.2022, підстава – 2157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
71. Закон України «Про позашкільну освіту». Законодавство України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст.393). Редакція від 22.05.2021, підстава – 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
72. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». Законодавство України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 32, ст.215). Редакція від 02.04.2022, підстава – 2153-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>
73. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік. Київ: Генеза. 2016. 88 с.
74. Ільченко А. М. Вища освіта і Болонський процес: Навчально-методичний посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 316 с.
75. Інноватика у вихованні <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iu>
76. Історія педагогіки: навч. посіб. за ред. М. Левківського, О. Дубасенюк. Житомир, 1999. 336 с.
77. Історія соціального виховання (з давніх часів до середини ХХ століття): хрестоматія [упоряд.: О. С. Радул та ін.] Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2010. 463 с.
78. Калакура Я. С. Методологія історіографічного дослідження: наук.-метод. посіб. Київ: Київ. ун-т, 2016. 319 с.
79. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
80. Каплінський В. Методика викладання у вищій школі. Київ: КНТ. 2017. 225 с.
81. Капська А. Соціальна педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
82. Кобернік О. Проективна педагогіка і національна школа. Шлях освіти. 2000. № 1. С. 7-9.
83. Кодлюк Я. П. Дидактика початкової школи: практик. курс. Тернопіль: Астон, 2013. 160 с.
84. Козловський Ю., Дольнікова Л. Педагогіка. Львів: Львівська політехніка. 2018. 232 с.
85. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ. Ін-т історії України НАН України, 2013. 566 с.
86. Коляда Н. М. Педагогічна історіографія як складник історико-педагогічного дослідження. Науково-педагогічні студії. №1, 2018. С. 39-46.

87. Конвенція ООН про права дитини (редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021. Конституція України. Київ, 1996. 56 с.
88. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід). Київ: Стилос, 2000. 336 с.
89. Конституція України. Законодавство України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст.141). Редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
90. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacziionalno-patriotichne-vihovannya/>.
91. Концепція «Нова українська школа». URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
92. Концепція «Нова українська школа». Київ, 2016. 40 с.
93. Концепція «Сім'я і родинне виховання», (2016). Режим доступу на: URL: studwood.ru/2122395/pedagogika/simya_rodinne_vihovannya_kontseptsiya
94. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Законодавство України (Відомості Верховної Ради України (ВВР)).
95. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с. URL http://tvogovt.zp.ua/sites/default/files/konceptsiya_osvity_ditey_rannogo_ta_doshkilnogo_viku_vid_09_07_2020.pdf
96. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018). Наказ МОН України № 776 від 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennyakonceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
97. Коротяєв Б. І. Методи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Київ, 1991. 530 с.
98. Кравець В. Історія української школи і педагогіки. Курс лекцій: навч. посіб. Тернопіль, 1994. 359 с.
99. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 448 с.
100. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: Монографія: У 2-х ч. Частина перша. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2009. 320 с.
101. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
102. Кульчій О. О. Досвід країн європейського союзу в сфері освітньої політики. Державно-управлінські студії № 6(8), 2018. URL: <http://studio.ipk.edu.ua/dosvid-krayin-yevropeys-koho-soyuzu-v-sferi-osvitnoyi-polityky/>

103. Ладивір С. О. Особистість дошкільника: надії та перспективи розвитку: науково-методичний посібник. Житомир: Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, Житомирський обласний інститут післядипломної пед. освіти, 2003. 175 с.
104. Лазарович Н. Б. Дитинство в наукових теоріях і практиці: методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Івано-Франківськ, 2013. 50 с.
105. Левінець Н. В., Долгаль С. Г., Красікова Н. А. Зростаємо здоровими: зошит із формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку. Київ: Генеза, 2021. 32 с.
106. Левківський М. В. Пашенко Д.І. Історія педагогіки: навч.-метод. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 380 с.
107. Литвинова С.Г. Особливості розробки критеріїв оцінювання електронних освітніх ресурсів. *Наукові записки*. Вип. 4. Серія: Проблеми методики фізико–математичної і технологічної освіти. Кіровоград: РВВ КДПУ ім.В.Вінниченка, 2013. Ч. 1. С. 63-67.
108. Литвинова С.Г. Хмарні технології. Віртуальний кабінет вчителя математики. *Вісник Черкаського університету*. Вип. 8 (261). Серія: Педагогічні науки. Черкаси: ЧНУ ім.Б.Хмельницького, 2013. С. 77-82.
109. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. [2-ге вид., випр. і доп.]. Харків: ОВС, 2002. 400 с.
110. Любар О. О., Федоренко Д. Т. Історія педагогічної думки і освіти в Україні. Ч. 1: Дохристиянський період. Київ, 1993. 109 с.
111. Любар О., Стельмахович М., Федоренко Д. Історія української педагогіки. Київ, 1999. 355 с.
112. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. Хмельницький: ХмЦНП, 2013. 222 с.
113. Малафіїк І. В. Дидактика: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 405 с.
114. Малихін А. О. Історія педагогіки в схемах, таблицях, ілюстраціях. Харків: ПромАрт, 2019. 324 с.
115. Марушкевич А. А. Основи педагогіки: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2007. 123 с.
116. Матвієнко О.В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до виховної діяльності. Івано-Франківськ: НАІР, 2015. 275 с.
117. Матвієнко О.В. Актуальні проблеми навчання та виховання учнів молодшого шкільного віку. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 216 с.
118. Матвієнко О.В. Психолого-педагогічний супровід у структурі професійного вдосконалення педагога. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. Випуск 28: збірник наукових праць. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – С. 115-123.
119. Матвієнко О.В. Аналіз проблеми готовності майбутніх учителів початкової школи до корекційної роботи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, Запоріжжя, 2019. Том 1. № 62, С.113-116

120. 52. Matviienko O., Baranova Yu. The Structure of Research Activity Development in Preparing Future Foreign Language Teachers. *Intellectual Archive*. Toronto: Shiny Word. Corp. (Canada). 2019. Vol.6. No. 3. Pp. 157–168.
121. 53. Матвієнко О.В., Цихмейструк О.М. Громадянські цінності як складова громадянської компетентності демократичного майбутнього вчителя *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання*. Випуск 31. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 130-136.
122. Маценко Л. М. Теорія і методика виховання: навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 319 с.
123. Методика та організація наукових досліджень: Навчальний посібник, уклад.: С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
124. Методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти (17.03.2021). URL: <https://uied.org.ua/metodichni-rekomendaczi%D1%97-dobazovogo-komponenta-doshkilno%D1%97-osviti/>
125. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія: [Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін.]; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 248 с.
126. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник для магістрів спец. «Педагогіка вищої школи» [С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук]; Рівне: Волинські береги, 2013. 359 с.
127. Міністерство освіти і науки України – офіційний сайт. <http://www.mon.gov.ua>
128. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. [5-е вид., доповн. і переробл.]. Київ, 2007. 656 с.
129. Мосіяшенко В. А., Курок О. І., Задорожна Л. В. Історія педагогіки України в особах. Київ: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2015. 266 с.
130. Наказ Міністерства освіти і науки України № 641 від 16 червня 2015 року.
131. Нариси історії українського шкільництва (1905–1933): навч. посіб. за заг. ред. О. Сухомлинської. Київ: Заповіт, 2001. 302 с.
132. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття [В. М. Литвин (кер.), В. П. Андрущенко, С. Довгий, В. Зайчук, В. Кремень]. 2-ге вид. Київ: Навчальна книга, 2004. Кн. 1: Пріоритет інтелекту. 638 с. Кн. 2: Освіта і наука: творчий потенціал державо- і культуротворення. 672 с. Кн. 3: Модернізація освіти. 944 с.
133. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf.
134. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. www.nbuv.gov.ua
135. Національний освітньо-науковий глосарій. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 524 с.

136. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Міністерство освіти і науки України, 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
137. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja. Під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
138. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник [Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур]. Київ: СЛОВО, 2010. 373 с.
139. Омеляненко С. В. Педагогіка: тестові завдання: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 391 с.
140. Омеляненко В. Л. Теорія і методика виховання: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 415 с.
141. Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І., Вовк Л. П. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. 2-ге вид., випр. Київ: Знання-Прес, 2006. 432 с.
142. Оржеховська В. М. Федорченко Т. Є. Технології розбудови виховної системи загальноосвітнього навчального закладу: навч.-метод. посіб. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Кіровоград: Імекс, 2014. 171 с.
143. Освітні технології: навч.-метод. посіб. [О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська; за ред. О. М. Пехоти]. Київ: А.С.К., 2003. 255 с.
144. Освітній портал <http://www.osvita.org.ua>
145. Основи національного виховання: концептуальні положення [В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко та ін.]. Умань, 1995. 108 с.
146. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вашої школи. [І. В. Зайченко, В. М. Теслюк, А. А. Каленський]. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 484 с.
147. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: кол. монографія В. П. Андрущенко [та ін.]; Заг. ред.: В. П. Андрущенко, В. І. Луговий. АПН України, Ін-т вищ. освіти. К.: Педагогічна думка, 2008. 254 с.
148. Офіційний сайт ВР України. <http://zakon.rada.gov.ua>
149. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. 3-є вид. Київ: Каравела, 2018. 496 с.
150. Пащенко М., Красноштан І. Педагогіка. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 228 с.
151. Педагогіка і психологія постмодернізму: цінності, компетентності, діджиталізація: колективна монографія. За наук. ред. проф. Цветкової Ганни. Aerzen: Heilberg IT Solutions UG (haftungsbeschränkt). InterGING Verlag, 2021. 504 с.
152. Педагогіка Стародавнього Сходу. Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України: головний редактор В. Г. Кремень, заст. голов. ред. О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С. 638-640.
153. Педагогіка: Хрестоматія. Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко.

- 2-ге вид., стер. Київ: Знання-Прес, 2006. 700 с.
154. Педагогічний словник. <http://enc-dic.com/pedagogics>
155. Піроженко Т., Ладивір С. Чому «гальмує» дошкільна зрілість. *Вихователь-методист дошкільного закладу: щомісяч. спеціаліз. журн.* 2012. № 8. С. 12.
156. Половіна О. А. Образотворча майстерня. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина». [Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна та ін.] Київ: Київ.ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 352 с.
157. Половіна О. А., Кондратець І. В., Нові підходи до формування художньо-практичної компетентності майбутніх вихователів. Народна освіта: Електронне наукове фахове видання. 2019. Випуск № 2(38). Розділ «Педагогічна наука». URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=578
158. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид. переробл. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
159. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів: хрестоматія [авторський колектив]. Київ: Педагогічна думка, 2015. 176 с.
160. Про освіту: Закон України із змінами, внесеними згідно із Законами. № 392-IX від 18.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
161. Про вищу освіту: Закон України із змінами, внесеними згідно із Законами URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>
162. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах
163. Про позашкільну освіту: Закон України (зі змінами 2018 року).
164. Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України №103/98-ВР від 01.01.2019 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>
165. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні розпорядження кабінету міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р.
166. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021).URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogostandartuvihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>. Редакція від 29.07.2019, підстава – v1038729-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text>
167. Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти: методичні рекомендації [О. Рейпольська, І. Гудим, І. Луценко, В. Луценко, Г. Цветкова]. Київ, 2021. 152 с.
168. Розумне виховання сучасних дошкільнят: Методичний посібник. За заг. ред. О. Брежневої. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.
169. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручник. Київ: Грамота, 2013. 504 с.

170. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Абрис, 1997. 416 с.
171. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. [2-ге вид., стер.]. Суми: Університетська книга, 2004. 320 с.
172. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навч. посіб. Суми: РВВ СДПУ, 1999. 300 с.
173. Сбруєва А., Рисіна М. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: посіб. Суми: СумДПУ, 2000. 208 с.
174. Сікорський П. І. Методологічні підходи до розв'язання суперечностей педагогічного процесу. *Шлях освіти*. 1999. № 2. С. 5-10.
175. Співаковський О.В. Інноваційні методи управління інформаційними активами вищого навчального закладу. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 3 (107). С. 3-7.
176. Спірін О. М. Проблеми інформатизації освіти України в контексті розвитку досліджень оцінювання якості засобів ІКТ [Електронне видання]. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2012. № 1(27). Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/632/483>.
177. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні технології моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт [Електронний ресурс] *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 4 (36). Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.
178. Спірін О.М. Критерії зовнішнього оцінювання якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання* : зб. наук. праць. 2011. Вип. 9 (16). С. 80-85.
179. Спірін О.М. Критерії і показники якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання [Електронний ресурс]. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 1 (33). Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.
180. Спірін О.М. Методологічні засади розвитку сучасних систем вищої освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 20. С. 104-109.
181. Спірін О.М. Особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації зі спеціальності «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». *Інформаційні технології в освіті*: зб. наук. пр. Вип. 14. Херсон: ХДУ, 2013. С. 22-32.
182. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти. Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с. URL: http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
183. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія [Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, О. О. Вовчик-Блакитна та ін.]: Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.
184. Стельмахович М. Виховні цінності традиційної української родини. Цінності освіти і виховання. Київ, 1997. С. 129-132.

185. Стельмахович М. Г. Теорія і практика українського національного виховання. Київ: ІСДО, 1996. 288 с.
186. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. Київ: ІЗМН, 1997.
187. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки. URL : http://kntu.net.ua/index.php/kaf_design/Vihovnarobota/Nacional-no-patriotichne-vihovannya/Dokumenteniti-do-obgovorennya/Strategiya-nacional-no-patriotichnogo-vihovannya-ditej-ta-molodi-na-2016-2020-roki.
188. Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. Київ: А.П.Н., 2003. 68 с.
189. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. Розділ І. Дружний педагогічний колектив – запорука успіху навчально-виховної роботи. Вибр. твори: в 5 т. Т. 4. Київ: Рад. школа, 1977. С. 31-88.
190. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи. Бесіда перша. Основні проблеми творчої праці педагога. Бесіда сьома. Поради про відвідування та аналіз уроків. Вибр. твори: в 5 т. Т. 4. Київ: Рад. школа, 1977. С. 394-425, 576-598.
191. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибр. твори: У 5-ти т. Київ, 1976. Т. 3. С. 9-283.
192. Тхоржевська Т. Д. Православне виховання в історії педагогіки України: Монографія. 2-е вид., доп. і перероб. Київ: Фенікс, 2008. 432 с.
193. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посіб.: у 2-х кн. Кн. 1: Х–XIX століття. За ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
194. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посіб.: у 2-х кн. Кн.2: XX століття. За ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 552 с.
195. Українське народознавство. За заг ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. Львів: Фенікс, 1994. 605 с.
196. Ушинський К. Д. Три елементи школи. Педагогіка: Хрестоматія. Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ: Знання-Прес, 2003. С. 683-686.
197. Фезеші О. Й. Педагогіка: основи педагогіки, дидактика, теорія та методика виховання, школознавство: навчальної посібник для студ. пед. спец.; Мукачівський держ. ун.-т. Київ: Кондор, 2015. 388 с.
198. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. [2-е видання, доповнене]. Київ: «Академвидав», 2014. 456 с.
199. Формування базових якостей особистості дітей старшого дошкільного віку в ДНЗ: монографія. За заг. ред. О. Рейпольської. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 330 с.
200. Формуємо у дошкільників цілісне світобачення навчально-методичний посібник. Авт. кол-в [Кононко О. Л., Луценко В. О., Нечай С. П., Плохій З. П., Сидельникова О. Д., Старченко В. А., Терещенко О. П., Шелестова Л. В., Якименко Л. Ю.] Київ : «Імекс-ЛТД», 2013. 260 с.
201. Цветкова Г. Г. Інновації у підготовки фахівців з дошкільної та початкової освіти. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний

- виміри змін: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 06-07 квітня 2016 року). Суми: 2016. С. 267-268.
202. Цветкова Г. Г. Інноваційність як принцип нового педагогічного мислення та шлях професійної самореалізації викладачів гуманітарних дисциплін. *Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис*. Київ, 2016. № 1 (60). С. 42-49.
203. Цветкова Г. Г. Концептуальні основи підготовки майбутніх фахівців галузі «дошкільна освіта». *Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of poland and prospects of ukraine*. Collective monograph Lublin, Poland 2017. С. 225-243.
204. Цветкова Г. Г. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування: навч.-метод. Посібник. За ред.. О. Д. Рейпольської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 194 с.
205. Цветкова Г. Г., Довбня С. О., Шулигіна Р. А., Василець К. В. Посттравматичний синдром у дітей дошкільного віку: сутність, зміст, шляхи подолання. Міжнародне науково-практичне видання. Том. III. Варшава-Київ: ПАН – Гнозис, 2018. С. 429-450.
206. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. пос. Київ: Академвидав, 2011. 238 с.
207. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності: Навчальний посібник. Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.
208. Чернуха Н. М. Інтеграційні процеси у вищій освіті: навчальний посібник. Київ: Київ, ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. 92 с.
209. Шулигіна Р. А. Педагогіка: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта». Суми: Університетська книга, 2017. 144 с.
210. Шулигіна Р. А. Педагогіка: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Дошкільна освіта». Суми: Університетська книга, 2017. 144 с.
211. Щербакова К. Й., Брежнєва О. Г. Теорія і методика логікоматематичного розвитку дітей дошкільного віку: Навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.
212. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. Посібник. Бердянськ, 2019. 400 с.
213. Ясь О. Цивілізаційні дискурси світової та української історіографії монографія. Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. 288 с.
214. Яцишин А.В. Використання електронних відкритих журнальних систем у педагогічних дослідженнях: соціально-психологічні аспекти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. Вип. 4 (70) № 69-75.
215. Яцишин А.В. Місце і роль мережі електронних бібліотек установ НАПН України в науково-освітньому просторі [Електронний ресурс] *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. №1 (33) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.

СТРУКТУРА БІЛЕТУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-наукова програма: «Освітні, педагогічні науки»
На основі: освітнього ступеня магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Вступний іспит зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Білет №1

1. Охарактеризувати аксіологічні пріоритети сучасної освіти.
2. Проаналізувати потенціал сучасних форм організації навчання у контексті вимог реформування освіти.
3. Питання з обраної наукової спеціалізації.

Голова Приймальної комісії

Голова предметної комісії

_____

_____

«___» _____ 2022 р.